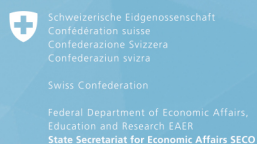

THE PULSAR PROGRAM IS MANAGED BY

THE PULSAR PROGRAM IS CO-FUNDED BY

PULSAR Community of Practice

Praktikat e konsolidimit për të përmirësuar raportimin fiskal

Sagé de Clerck
Departamenti i çështjeve fiskale, FMN

1 dhjetor 2022, Vjenë, Austri

Përmbajtja

2

- » Prezantimi
 - » Kuptoni objektivat e GFS
 - » Kuptoni se çfarë nënkuptohet me konsolidim në GFS
- » Fushëveprimi i qeverisjes së përgjithshme dhe konsolidimit të sektorit publik
- » Procesi praktik i përpilimit dhe konsolidimit
- » Përdorni reformat e kontabilitetit për të përmirësuar raportimin fiskal

Prezantimi

Për të kuptuar praktikat e konsolidimit të GFS - kuptoni objektivin e Statistikave të Financave të Qeverisë (GFS)

4

- » GFS është një grup statistikash makroekonomike të krijuara për të mbështetur analizën fiskale dhe politikëbërjen
- » GFS është pjesë e një sistemi të integruar të statistikave makroekonomike
 - » Sistemi i Llogarive Kombëtare është sistemi bazë – që mbulon ekonominë vendase/kombëtare
 - » Pjesë të tjera të specializuara të statistikave makroekonomike janë
 - » Statistikat e Financave të Qeverisë (GFS)
 - » Statistikat e sektorit të jashtëm (Balanci i pagesave dhe Pozicioni Ndërkombëtar i Investimeve)
 - » Statistikat Monetare dhe Financiare
- » GFS është i përshtatshëm për analizën e politikave fiskale sepse ofron të dhëna që janë: gjithëpërfshirëse, të standardizuara, transparente, të qëndrueshme dhe të krahasueshme.

Të dhënat makroekonomike për një ekonomi duhet të organizohen në mënyrë sistematike

5

- » Ekonomia duhet të organizohet/grupohet për të lejuar raportimin dhe analizën
 - » Sistematike dhe e krahasueshme
- » Për statistikat makroekonomike na duhet:
 - » Së pari, përvijoni ekonominë e brendshme dhe pjesën tjetër të botës
 - » Së dyti, identifikoni llojet e ndryshme të njësive institucionale që veprojnë në një ekonomi
 - » Së treti, grupon ekonominë në sektorë dhe nënsektorë
- » Ndërkohë që ekzistojnë dallime midis statistikave dhe kontabilitetit financiar – këto shpesh mund të menaxhohen nga politikat dhe zgjedhjet e zbulimit

Konsolidimi në GFS

6

- » Konsolidimi paraqet statistika për një grup njësisish (ose subjektesh) institucionale sikur ato të përbëjnë një njësi të vetme.
 - » **Agregati** i të gjitha stoqeve dhe flukseve – (konsolidimi rresht pas rreshti)
 - » **Eliminoni** në parim të gjitha stoqet dhe flukset që përfaqësojnë marrëdhëniet ndërmjet njësive ose subjekteve të konsoliduara (eliminimi i numërimit të dyfishtë)
 - » Shembuj të stoqeve dhe shembuj të flukseve
 - » Obligacione/hua, grante/transferta, interesa etj.
- » Përfshini konsolidimin **ndërsektorial**
- » Për shembull, të gjitha ministritë dhe të gjitha pushtetet vendore
- » Llogaritë financiare kufizojnë konsolidimin tek njësitë ekonomike të kontrolluara ndërsa GFS gjithashtu konsolidon sektorë të ekonomisë

Fushëveprimi i qeverisë së përgjithshme dhe Sektorit Publik

Koncepti i Rezidencës përdoret për të ndarë ekonominë e brendshme nga pjesa tjetër e botës

8

- » Vendbanimi i çdo njësie institucionale është **territori ekonomik** me të cilin ajo ka **lidhjen më të fortë**
 - » **Territori ekonomik** është zona apo juridiksioni më i gjerë gjeografik për të cilin përpilohen statistikat
 - » Përfshi enklavat territoriale si ambasadat, konsullatat, bazat ushtarake, stacionet shkencore, agjencitë e ndihmës, etj. me status diplomatik
 - » **Lidhja më e fortë** do të thotë se qendra e interesit mbizotërues ekonomik është brenda atij territori ekonomik
- » **Jorezidentët** janë pjesë e pjesës **tjetër të botës**
- » Në praktikë, ky përcaktim zakonisht nuk bën një ndryshim të madh në praktikat e konsolidimit - automjetet për qëllime të veçanta mund të jenë përjashtim

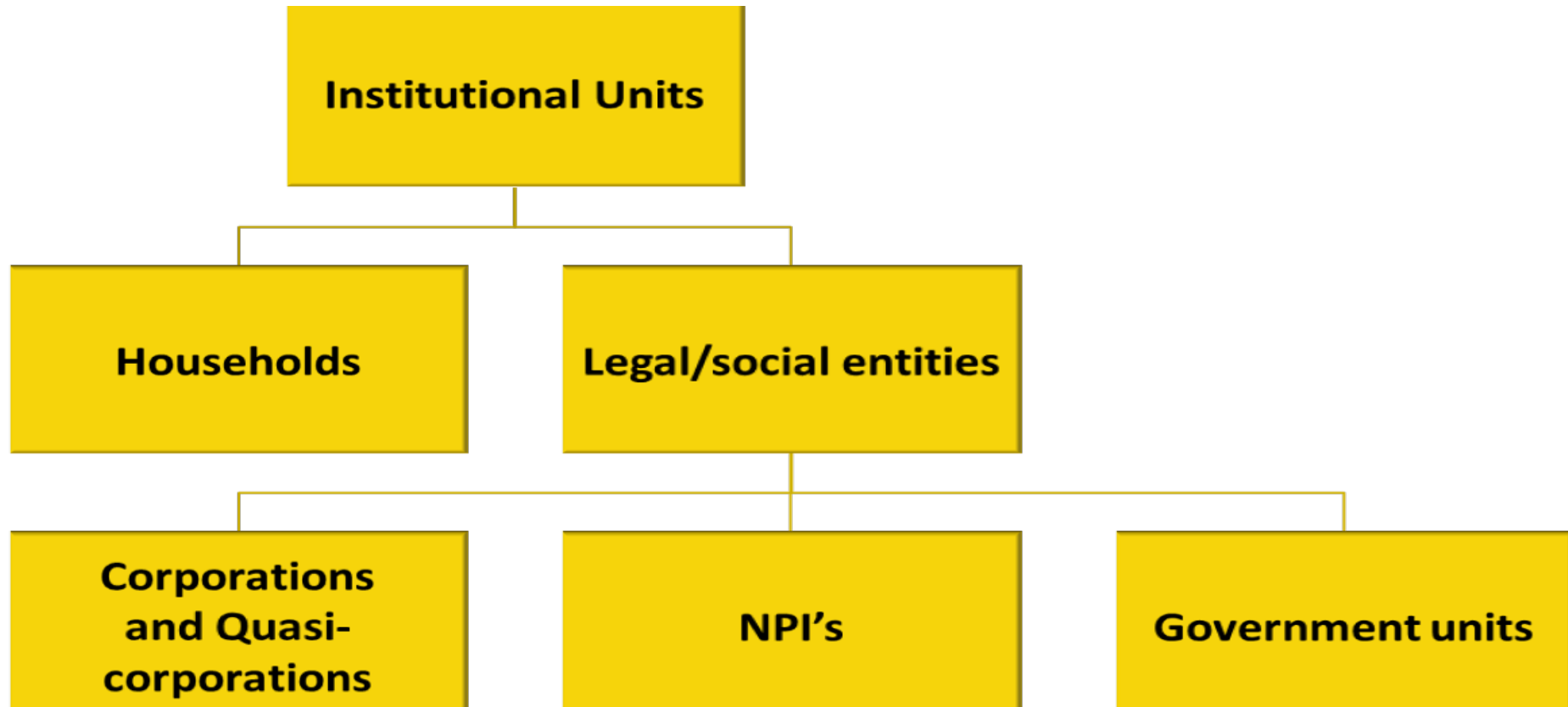
Identifikimi i njësive institucionale

9

- » Një **njësi institucionale** është një njësi ekonomike që është e aftë, në të drejtën e saj, të zotërojë aktive, të ketë detyrime dhe të angazhohet në aktivitete ekonomike dhe në transaksione me subjekte të tjera.
- » Një njësi institucionale ka disa veçori të rëndësishme
 - » Aftësia për të zotëruar asete - është në gjendje t'i shkëmbejë këto në transaksione me njësi të tjera
 - » I aftë për të marrë vendime ekonomike dhe për t'u angazhuar në aktivitete ekonomike për të cilin vetë është përgjegjës dhe përgjegjës me ligj
 - » Aftësia për të kryer detyrime në emër të vet, për të marrë përsipër detyrime të tjera ose angazhime të ardhshme dhe për të lidhur kontrata
 - » Ekziston një grup i plotë llogarish për njësitë institucionale, ose është e mundur/kuptueshme të përpilohet një grup i plotë llogarish, nëse kërkohet

Llojet e njësive institucionale

10

Nuk mund të nxirret gjithmonë statusi i një njësie institucionale nga emri i saj - duhet të ekzaminojë objektivat dhe funksionet e saj - shembull Infrastructure Corporation/Roads Company
Në praktikë, disa entitete individuale raportuese në kontekstin e raportimit financiar mund të mos kualifikohen për të qenë një njësi institucionale në statistika - shembull Fondi i Rezervës së Kontigjencës

Njësitë institucionale relevante për raportimin e sektorit publik

11

- » **Njësitë qeveritare** janë lloje unike të subjekteve juridike të krijuara nga proceset politike që kanë autoritet legjislativ, gjyqësor ose ekzekutiv mbi njësitë e tjera institucionale brenda një zone të caktuar.
 - » Funkcionet kryesore të njësive qeveritare
 - » Përgjegjës për ofrimin e mallrave dhe shërbimeve për komunitetin ose familjet individuale kryesisht në baza jotregtare
 - » Rishpërndani të ardhurat dhe pasurinë me anë të transfertave
 - » Angazhohuni kryesisht në prodhimin jotregtar
 - » Financojnë aktivitetet e tyre kryesisht nga taksat ose transfertat e tjera të detyrueshme

- » **Korporatat** përkufizohen si subjekte që janë të afta të gjenerojnë një fitim ose përfitim tjetër financiar për pronarët e tyre, njihen me ligj si subjekte juridike të veçanta nga pronarët e tyre dhe janë krijuar për qëllime të përfshirjes në prodhimin e tregut.
 - » Jo statusi i tij ligjor, por nocioni i të qenit prodhues tregu përcakton klasifikimin e tij
 - » Prodhoni mallra dhe shërbime me çmime ekonomikisht të rëndësishme

Përcaktimi i qeverisë së përgjithshme dhe korporatave publike

12

- » **Sektori publik** përbëhet nga të gjitha njësitë institucionale rezidente të kontrolluara drejtpërdrejt ose tërthorazi nga njësitë e qeverisë rezidente, domethënë të gjitha njësitë e sektorit të qeverisjes së përgjithshme dhe korporatat publike rezidente.
- » **Prodhimi tregtar ose jo tregtar** përcaktojnë nëse ato janë pjesë e sektorit të qeverisë së përgjithshme apo sektorit të korporatave publike
 - » Një **prodhues tregu** është një njësi institucionale që siguron të gjithë ose pjesën më të madhe të prodhimit të tij me çmime që janë ekonomikisht të rëndësishme
 - » Një **prodhues jo tregtar** ofron të tjerëve të gjithë ose pjesën më të madhe të prodhimit të tij falas ose me çmime që nuk janë ekonomikisht të rëndësishme
 - » **Çmimet ekonomikisht të rëndësishme** janë çmimet që
 - » Kanë efekt të rëndësishëm në sasi të që prodhuesit janë të gatshëm të ofrojnë dhe në sasi të që blerësit dëshirojnë të blejnë
 - » Shitjet zakonisht mbulojnë pjesën më të madhe të kostove të prodhuesit dhe konsumatorët janë të lirë të zgjedhin
 - » Megjithatë, kontrolli publik i çmimeve e vështirëson përcaktimin e çmimeve ekonomikisht të rëndësishme
 - » Ndërsa nuk ekziston asnjë lidhje numerike përshkrimore - të paktën prisni të mbuloni pjesën më të madhe të kostove të prodhimit për një periudhë të qëndrueshme kohore

Disa njësi të veçanta të sektorit publik të klasifikohen

13

- » Filialet artificiale - mbajtësit pasivë të aktiveve dhe detyrimeve
 - » Nuk konsiderohet një njësi e veçantë institucionale
- » Kuazi-korporatat - nuk janë të inkuorporuara ose të formuara ndryshe ligjërisht, por funksionojnë sikur të ishin një korporatë
 - » Nëse disponohet informacion i mjaftueshëm për t'i trajtuar ata sikur të ishin një njësi institucionale më vete – klasifikojeni si korporatë në të dhëna
- » Ndërmarrjet e tregut mund të ekzistojnë në njësitë qeveritare
 - » Nëse plotësojnë kriteret e një njësie të veçantë institucionale, klasifikojeni si kuazi-korporatë
 - » Përndryshe, qëndroni në qeverinë e përgjithshme

Njësitë institucionale më pas klasifikohen në pesë sektorë institucionale ekskluzivë reciprokisht

14

Sektori i qeverisë së përgjithshme	Korporatat	Korporatat financiare	Familjet	NPISH-të
Qeveria qendrore qeveritë e shtetit Qeveritë lokale SSF*	Korporatat publike	Korporatat publike	Privat	Privat
	Korporatat private	Korporatat		

Nënsktorët mund të identifikohen dhe mund të paraqiten më tej si njësi buxhetore ose jashtëbuxhetore

Korporatat publike janë të gjithë prodhuesit e tregut nën kontrollin e një njësie qeveritare ose një korporate tjetër publike - **kontrolli nuk përcaktohet nga pronësia, por një sërë treguesish të kontrollit.**

Treguesit e kontrollit për të përcaktuar nëse një korporatë kontrollohet nga një njësi qeveritare ose një korporatë tjetër publike

15

- » Duhet të merren parasysh tetë tregues të kontrollit
 - » Pronësia e shumicës së të drejtave të votës
 - » Kontrolli i bordit ose organit tjetër drejtues
 - » Kontrolli i emërimit dhe largimit të personelit kyç
 - » Kontrolli i komisioneve kryesore të njësisë
 - » Aksionet dhe opsionet e arta
 - » Rregullimi dhe kontrolli
 - » Kontroll nga një klient dominues i sektorit publik ose grup klientësh të sektorit publik
 - » Kontrolli i lidhur me huamarrjen nga qeveria
- » Një tregues i vetëm mund të jetë i mjaftueshëm, përndryshe një numër treguesish të veçantë mund të tregojnë së bashku kontrollin

Nësektorët e sektorit publik

» Sektori publik

» Sektori i qeverisë së përgjithshme

- » Qeveria qendrore
- » Qeveria shtetërore (ose krahinore ose rajonale).
- » Pushtetet vendore
- » Fondet e sigurimeve shoqërore të paraqitura ose si
 - » Një nësektor i veçantë i qeverisë së përgjithshme
 - » Sipas nivelit të qeverisjes që i organizon dhe menaxhon ato

» Sektori i Korporatave Publike

- » Korporatat Publike Jofinanciare
- » Korporatat Publike Financiare
 - » Banka Qendrore
 - » Korporatat që marrin depozita publike përveç bankës qendrore
 - » Korporata të tjera financiare publike

» Vetëm të dhënat e qeverisë së përgjithshme dhe të sektorit publik janë të krahasueshme ndërkombëtarisht

Procesi praktik i përpilimit dhe konsolidimit

Mbledhja e të dhënave burimore

18

- » Sistemet e integruara të menaxhimit financiar (IFMS) me një plan të unifikuar të llogarive (CoA) lehtësuan shumë përpilimin
 - » CoA e unifikuar duhet
 - » Të ketë kategori të standardizuara të aktiveve, detyrimeve, të ardhurave dhe shpenzimeve dhe të jetë e harmonizuar me nevojat buxhetore, të kontabilitetit dhe raportimit statistikor
 - » CoA e unifikuar mund të identifikojë transaksionet homologe në dy mënyra
 - » Në strukturën e llogarive, shembull “grante/transferta për pushtetin vendor”
 - » Në identifikimin e homologut në sistemin e kontabilitetit duke përdorur klasifikimet administrative në CoA
- » Raportet e standardizuara që do t'u dorëzohen përpiluesve - duke përdorur sistemet e të dhënave burimore, raportet janë duke u përpiluar nga subjektet raportuese nga të dhënat e tyre burimore
- » Pasqyrat financiare dorëzohen si të dhëna burimore dhe më pas lidhen me GFS gjatë procesit të përpilimit
- » Shpesh nevojitet një qasje hibride duke përdorur të ndryshme nga këto procese

Përdorimi i të dhënave nga sistemi i kontabilitetit të qeverisë zakonisht përmirëson ndjeshëm cilësinë e të dhënave burimore

Rregullime të të dhënave burimore

19

- » Rregullime për diferencat në politikat kontabël
- » Rregullime për diferencat në datën e raportimit ose bazën e raportimit
- » Përshtatjet për dallimet metodologjike

Disa rregullime të nevojshme para fillimit të procesit të konsolidimit,
rregullime të tjera të përfshira pas agregimit

Kontrolloni konsistencën e të dhënave gjatë gjithë procesit të përpilimit

Analizoni marrëdhëniet kryesore dhe identifikoni artikujt kryesorë që do të konsolidohen

"Konsolidimi është një shkencë e papërsosur" (GFSSM 1986)

20

- » Grantet/transfertat (aktuale dhe kapitale)
- » Interesi
- » Taksat
- » Blerjet/shitjet e mallrave dhe shërbimeve
- » Blerja dhe nxjerrja jashtë përdorimit e aktiveve jofinanciare
- » Kreditë
- » Letrat me vlerë të borxhit
- » Kapitali
- » Llogari të tjera të arkëtueshme/të pagueshme

Këshilla për konsolidimin

21

- » Përqendrohuni në shuma të konsiderueshme që do të ndikojnë në analizën fiskale
- » Disa rregulla praktike përdoren zakonisht në konsolidimin statistikor
 - » Konsolidimi është një proces simetrik - artikujt balancues nuk ndryshojnë
 - ❖ Prandaj mund të përdorë të dhëna të konsoliduara ose të pakonsoliduara nëse janë të interesuar vetëm për zërat bazë balancues për të matur "ndikimin e përgjithshëm të qeverisë"
 - ❖ Konsolidimi ndikon vetëm në madhësinë e agregateve
 - » Provat bindëse nga një institucion mund t'i ngarkohen homologut
 - » Për aktivet dhe detyrimet financiare, informacioni i kreditorit është zakonisht i saktë
 - » Mospërputhjet midis njësive mund të vijnë nga arsye të ndryshme – zgjidhja e tyre duhet të jetë opsioni i parë – opsioni i dytë është të vendosni se cilat informacione të palëve duket të jenë më të besueshme
 - » Në përgjithësi, niveli më i lartë i informacionit të qeverisë është më i besueshëm se nivelet më të ulëta të qeverisjes

**Përdorni reformat e
kontabilitetit për të përmirësuar
raportimin fiskal**

Mësimet e mësuara

23

- » Merrni parasysh me kujdes zgjedhjet e politikave të kontabilitetit
- » Konsolidimi me faza mund të gjenerojë të dhëna fillimisht në nivel të qeverisë së përgjithshme dhe më pas në nivel të sektorit publik duke përdorur llogaritë financiare individuale
- » Etiketoni saktë rezultatet e konsolidimit
- » Shpalos qëllimin dhe qëndrimin e llogarive të konsoliduara në mënyrë transparente
- » Zbuloni çdo mangësi në fushën e të dhënave
- » Kontrollat e konsistencës duhet të kryhen me rigorozitet
- » Duhet të zbatohen klasifikime konsistente
- » Duhet të respektohen praktikat simetrike të konsolidimit

Ju falemnderit
SdeClerck@imf.org